

Norsk filologisk institutt (PHI)

Norsk filologisk institutt (PHI)¹ ble opprettet i 2003 – da som «Norsk institutt for paleografi og historisk filologi» – med det formål å drive forskning innenfor historisk filologi. «Historisk filologi» er studiet av historiske og klassiske skriftspråk og de kulturene og litteraturene som språkene er bærere av.

Instituttet springer ut av en forskningsgruppe ved Senter for grunnforskning ved Det Norske Videnskaps-Akademi (CAS) 2000–2001.² Da arbeidet ved senteret var avsluttet, ble det besluttet å opprette en frittstående institusjon («Norsk institutt for paleografi og historisk filologi») for å sikre en institusjonell videreføring av den historisk-filologiske forskningen. Styret ble sammensatt for å sikre en faglig bredde, med styreleder Jens Braarvig, professor i religionshistorie, styremedlem Christoph Harbsmeier, professor i kinesisk, og styremedlem Lutz Edzard, professor i semittiske språk.

Det finnes en lang tradisjon i Norge for historisk filologi, initiert av C. A. Holmboe i 1822 (professor i østerlandske språk fra 1825–1876). Arven etter Holmboe, som underviste i både sanskrit og semittiske språk, var på den ene side indologi (med buddistiske språk som tibetansk og kinesisk) og på den andre side semittisk filologi (med islamske språk som persisk og tyrkisk). Den tredje filologiske fagtradisjonen er sammenlignende indoeuropeisk språkvitenskap (med norrønt og gresk og latin), initiert av Sophus Bugge (prof. 1866–1907).³

Som et ledd i denne tradisjonen har miljøet rundt PHI i de siste 15–20 årene bygget en betydelig norsk fagkompetanse og et aktivt internasjonalt nettverk. Formidlingen av de klassiske språkene, litteraturene og sivilisasjonene – kort sagt den globale skriftarven – har stått i sentrum i alle disse årene, i forskning, undervisning og kulturformidling. Et norsk miljø med inngående fagkunnskaper i disse tradisjonene er avgjørende for at Norge skal ha en kritisk og stadig fornyet samtale med de store historiske kulturene.

Instituttets internasjonale nettverk omfatter miljøer ved universiteter som Harvard og Stanford i USA, Humboldt-Universität og Max-Planck-Institut für Wissenschaftsgeschichte i Berlin, Ludwig-Maximilians-Universität i München, Bukkyo University i Kyoto, School of Oriental and African Studies i London, ISMEO i Roma, Det østerrikske videnskapsakademi i Wien, samt mange andre universiteter og forskningsinstitusjoner.

---

1. www.philology.no

2. Se rapport (2002) her: <https://cas.oslo.no/annual-reports-2000/category1007.html>.

3. Med viktige forløpere i historikerne Rudolf Keyser (prof. 1837–1862) og P. A. Munch (prof. 1841–1863).

PHI har hatt jevn aktivitet siden opprettelsen i 2003, og har initiert en rekke prosjekter innen både forskning, undervisning og formidling. Blant instituttets initiativer kan nevnes utgivelse og studier av hovedsaklig orientalske manuskripter fra den internasjonalt anerkjente Schøyen-samlingen (33 bøker utgitt i serien *Manuscripts in the Schøyen Collection*, på ulike akademiske forlag, fra 2000 til dags dato),⁴ og det store norske formidlingsprosjektet *Verdens hellige skrifter* (87 bøker utgitt på Bokklubben mellom 2000–2015).

I tillegg har det filologiske miljøet som utgjør kjernen i PHI, i hvert semester siden opprettelsen avholdt ukentlige forskningsseminarer i en rekke filologiske disipliner, i samarbeid med universitetsansatte på Universitetet i Oslo. Mange av disse seminarene har vært integrert i Universitetets regulære undervisning (på Bachelor og Master-nivå) og forskerutdanning (på PhD-nivå). Seminarene har bidratt til å fornye og utvikle den historiske filologien i Norge, ikke minst ved å fremme studiet av klassiske orientalske skriftspråk som sanskrit, kinesisk, sumerisk, akkadisk, tibetansk, hebraisk, persisk og arabisk ved siden av klassiske europeiske skriftspråk som gammelgresk, latin og norrønt.

Instituttets digitale initiativer bør også nevnes her, med *Bibliotheca Polyglotta* (www.polyglotta.no) som det fremste og største. Bibliotheca Polyglotta er et fritt tilgjengelig digitalt korpus med tekster fra de store klassiske oversettelsestradisjonene, basert på J. Braarvigs *Thesaurus Litteraturae Buddhicae* (i samarbeid med miljøer ved Stanford University og Ludwig-Maximilians-Universität i München). Korpuset inneholder også en del *Graeco-Arabica*, altså gammelgreske tekster med oversettelser til klassisk arabisk, arameisk og armensk (i samarbeid med Centre national de la recherche scientifique, CNRS, i Paris). Andre større digitaliseringsprosjekter er *The Multilingual Ibsen* (i samarbeid med Ibsensenteret ved UiO) og *The Library of Old Norse* (i samarbeid med Institutt for lingvistiske og nordiske studier, UiO).

PHI var en av de første institusjoner som var med å undertegne «Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities» som nummer to på listen 22.10.2003,⁵ og holder seg strengt til open access-prinsipper.

Finansiering til både forskning og formidling har kommet fra ulike stiftelser og institusjoner, bl.a. fra Fritt Ord, Bergesenstiftelsen, Utenriksdepartementet, USAs ambassade i Oslo, den ideelle buddhistiske organisasjonen «84.000», Dhammakaya Foundation og Thailands patriark. I tillegg må det fremheves at flere av instituttets medlemmer har nedlagt en betydelig arbeidsmengde som ulønnet egeninnsats. I sum betyr dette at PHI, til tross for en relativt beskjeden økonomi, kan vise til meget gode resultater etter flere indikatorer.

4. www.schoyencollection.com/bibliography-images-pictorial-reference/schoyen-collection-series

5. <https://openaccess.mpg.de/319790/Signatories>.

I de senere år har PHI revidert sine organisatoriske mål. PHI har f.o.m. 2017 arbeidet for å utvide både styre og nettverk av forskere, har initiert en rekke større forskningsprosjekter, opprettet nye nettsider og en aktiv profil på sosiale medier (se videre www.philology.no), og drevet en bred formidling for å synliggjøre den filologiske forskningens relevans for det norske samfunnet, f.eks. med prosjektene *I døde språks selskap* (i samarbeid med Universitetsbiblioteket i Oslo) og *Landey: Afghanske kvinners stemme som kulturarv og kulturfrihet* (arrangementer på Litteraturhuset og Kulturhuset i Oslo, på Lillehammer, i London og i Toronto).

Gjennom PHIs Landey-prosjekt, som er basert på materiale etterlatt av den norske lingvisten Georg Morgenstierne (1892–1978) – en av PHIs faglige «forfedre» – har instituttet gode kontakter med Den afghanske ambassade i Oslo, med Afghanistan-komiteén, med det afghanske miljøet i Norge og med Afghanistan-eksperter i Norge, England og USA. Siden høsten 2017 har Landey-prosjektet hatt en rekke vitenskapelige seminarer og offentlige arrangementer i Oslo, Lillehammer, London og Toronto.

PHI har også gjennomgått materiale fra *Atlas linguistique de l'Afghanistan* (ALA), etterlatt av Georg Morgenstierne og hans nære kollega George Redard i Bern, Sveits, fra et ufullført arbeid på 1960- og 1970-tallet for et komplett språkatlas over Afghanistan. PHI har arbeidet med materialet siden høsten 2018, bl. a. finansiert og støttet av The American Institute of Afghanistan Studies (AIAS) og Institut für Sprachwissenschaft, Universität Bern. Mer info her: www.philology.no/ala.

Prosjektet *Bodhisatvapitaka* er finansiert av The 84000 Project, utført av Fredrik Liland i samarbeid med flere internasjonale forskere (ved Stanford, Kyoto), og er et samarbeidsprosjekt med Det østerrikske vitenskapsakademi og Xizangxueyuan, Beijing, som skal utgi resultatet i en serie om Buddhistiske tekster i originalspråk.

PHI har tidligere arrangert store formidlingsprosjekter, særlig utstillingen «Traces of Gandharan Buddhism» i Thailand i 2010–2011, i samarbeid med Thailands patriark. PHI stod også for publikasjon av en omfattende utstillingskatalog fra denne utstillingen (Bangkok & Oslo, 2010).⁶ Utstillingen var meget godt besøkt, fikk stor publisitet i Thailand, og var også støttet av Thailands regjering. Kongehuset i Thailand sendte representanter, og Det norske utenriksdepartementet sendte også sine representanter til åpningsseremonier både i Norge og Thailand. Samarbeidet med Thai-institusjoner har fortsatt frem til i dag.

De mest aktuelle prosjektene i 2024 er *Barlaam and Josaphat: Buddhist Narratives in Islam and Christianity* (www.barlaam.org), *Dependent Languages, Qoran.xyz: The Multilingual Historical Koran* (www.qoran.xyz), *Nasjonalbibliotekets orientalske samlinger, Linguistic Atlas of Afghanistan* (www.philology.no/ala), *The Euclidean Tradition and the Semantics of Mathematics* og flere andre. Se videre på www.philology.no/projects.

6. www.hermesbooks.no/traces-gandharan-buddhism

For å bygge en større økonomi søker PHI nå midler fra flere kilder, med mål om å sikre finansiering til flere forskerstillinger. Instituttet er i dialog med ulike aktører som har uttrykt vilje til å bidra med finansiering og støtte til stillinger og infrastruktur. PHI ønsker på lang sikt å etablere en institusjon med flere faste ansatte som vil spille en aktiv rolle i internasjonal forskning og i norsk samfunnsliv.

Etter et omfattende organisatorisk og politisk arbeid over flere år, fikk PHI fra januar 2019 støtte til drift over det nasjonale statsbudsjettet, med hjelp av regjeringen Solberg⁷ og Arbeiderpartiet. Støtten er knyttet til et samarbeid med MF vitenskapelig høyskole (tidligere «Menighetsfakultetet») og går til grunnleggende drift og undervisningsstillinger. Ny samarbeidsavtale er inngått for perioden 2023–2026.

Formålet med samarbeidet mellom PHI og MF er å sikre både et sterkt norsk filologisk miljø og et bredt utdanningstilbud i de viktigste historiske kulturspråkene – uten å være avhengig av fulle stillinger for hvert eneste språkfag. Man snakker ofte om språkfagene som «småfag», men saken stiller seg annerledes når man anerkjenner at klassiske og historiske språkstudier snarere utgjør ett «storfag», nemlig *historisk filologi*. Forutsetningen er at filologene i miljøet behersker en rekke historiske språk på et høyt nivå, innenfor én flerspråklig kulturtradisjon eller flere historisk ubeslektede tradisjoner.

Et sterkt og levedyktig miljø innen historisk filologi vil over tid bevare og videreutvikle kompetanse i de viktigste filologiske fagtradisjonene. Norsk filologisk institutt ble dannet for dette formål, og det heter i vedtektene (§3) at «instituttet skal arbeide for å sikre at man i Norge til enhver tid har et tilstrekkelig kompetent og levedyktig fagmiljø i de grunnleggende disipliner innenfor historisk filologi».

PHI opprettet høsten 2018 begynnerkurs i sumerisk, sanskrit, hebraisk og klassisk arabisk i samarbeid med Universitetsbiblioteket ved Universitetet i Oslo og MF vitenskapelig høyskole. I 2024 består undervisningstilbudet av følgende språk (tilbys hvert eller annethvert år): *sumerisk, akkadisk, sanskrit, hebraisk, gresk, latin, klassisk arabisk, pali, tibetansk, klassisk kinesisk, middelalderlatin, kirkeslavisk, koptisk, persisk, gammelgyptisk* (www.philology.no/kurs).

I den grad det finnes midler og frigjorte lærekrefter vil kurs i følgende klassiske og historiske skriftspråk kunne tilbys i årene som kommer: *Georgisk, armensk, gammel-egyptisk (hieroglyffer), koptisk, arameisk, geez (klassisk etiopisk), bysantinsk gresk, klassisk persisk, gammelpersisk, pahlavi (middelpersisk), tokarisk, sogdisk, baktrisk, pashto, thai, osmansk tyrkisk, uighur (gammeltyrkisk), chagatai, urdu og klassisk japansk*.

PHI arbeider nå for å utvikle mastergradsutdanning i historisk filologi, med valgfri spesialisering i ulike skriftradisjoner og religiøse tradisjoner.

7. Den daværende firepartiregjeringen, bestående av de fire partiene Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

HISTORISKE FILOLOGIER I NORSK FORSKNING OG UTDANNING

Det finnes en lang tradisjon i Norge for historisk filologi, initiert av C. A. Holmboe i 1822 (professor i østerlandske språk fra 1825–1876). Arven etter Holmboe, som underviste i både sanskrit og semittiske språk, var på den ene side indologi (med buddistiske språk som tibetansk og kinesisk) og på den andre side semittisk filologi (inkludert hebraisk og arameisk som jødiske språk, med islamske språk som persisk og tyrkisk). Den tredje filologiske fagtradisjonen er sammenlignende indoeuropeisk språkvitenskap (med norrønt og gresk og latin), initiert av Sophus Bugge (prof. 1866–1907).⁸

Historisk filologi har forøvrig vært et av de viktigste grunnelementene i religionshistorie/religionsvitenskap og annen historisk forskning. Svært mye akademisk forskning innenfor humaniora har faktisk tradisjonelt vært utført innenfor de filologiske tradisjonene, og det er først i nyere tid man tilbyr studieprogrammer i teori- og områdefag uten den grunnleggende innføringen i historisk filologi.

Fremfor alt har filologien vært grunnlaget for studiet av klassiske litterære tekster, både fra den gresk-romerske antikken, fra norrøn skriftkultur og fra andre deler av verden. En levende norskspråklig formidling av verdenshistoriens klassikere er et klart behov for såvel kultur- og utdanningsinstitusjoner som for den opplyste allmennhet i Norge. Inngående studier av skjønnlitteratur og poesi er uløselig knyttet til filologi, og formidling av klassiske tekster er betinget av sterke fagmiljøer som både behersker fremmedspråkene, de filologiske metodene, de tilhørende fagdisiplinene og sist men ikke minst det norske språket. Sterke norskspråklige miljøer som gjennom undervisning og forskning er i konstant dialog med de klassiske tekstene bidrar både til å gjøre klassikerne stadig relevante for samtiden og til å berike det norske språket. Bokserier som *Thorleif Dahls Kulturbibliotek* (1960–), *Kanon: Antikkens litteratur på norsk* (2014–) og *Platon: Samlede verker* (1999–2006) er ypperlige eksempler på dette.

Filologien har også historisk vært helt sentral i studiet av de religiøse grunntekstene, både innenfor den kristne teologien og innenfor andre tradisjoner som islam, jødedommen og buddhismen. En kritisk utforskning av slike tradisjoner og av måten deres autoritative skrifter leses på, ikke minst i land som nå har en sammenlagt befolkning, er helt avhengig av nasjonale fagmiljøer som behersker filologiene.

8. Andre sentrale filologer i disse tradisjonene (her kronologisk): Rudolf Keyser, norrøn filologi og historie (prof. 1837–1862), P. A. Munch, norrøn filologi og historie (prof. 1841–1863), J. P. Broch, semittisk filologi (prof. 1866–1886), Alexander Seippel, semittiske språk (prof. 1886–1922), Alf Torp, sammenlignende språkforskning og sanskrit (prof. 1894–1916), Hjalmar Falk, germansk og nordisk språk- og sagnhistorie (prof. 1897–1928), Carl Marstrander, norrøn filologi og runologi (prof. 1913–1953), Sam Eitrem, klassisk gresk og latinsk filologi (prof. 1914–1945), Sten Konow, indisk og indoeuropeisk filologi (prof. 1919–1937), Georg Morgenstierne, indologi og iranistikk (prof. 1937–1978) og Harris Birkeland, semittisk språkvitenskap (prof. 1948–1961).

Den faglige og institusjonelle utviklingen ved universiteter og høyskoler i Norge i løpet av en generasjon eller to har gjort situasjonen for historiske og filologiske fag usikker. De siste tyve års nye finansieringsmodeller for forskning og utdanning og fremveksten av de nye teorifagene innen humaniora og samfunnsfag fra 70-tallet har gjort det vanskeligere å videreføre fagtradisjoner i historie- og språkstudier. Studieprogrammene som tilbys er nå hovedsaklig samfunnsvitenskapelige, også på humaniorafakultetene – noe som står i kontrast til de klassiske historisk-filosofiske idealene fra Humboldt-tradisjonen. Som et resultat av denne endringen av universitetenes profil er den nasjonale filologiske beredskap betydelig svekket.

Dagens situasjon er at det finnes en betydelig, men institusjonelt fragmentert, kompetanse innen de sentrale historiske filologier i Norge. Når institusjonene krever at forskerne bruker sin undervisningstid innenfor andre fag enn de selv driver forskning i, og når fagene legges ned som studietilbud, kan ikke selv den mest produktive eliteforsker opprettholde eller utvikle fagmiljøet. Én måte å motvirke fragmenteringen på er et nasjonalt samarbeid mellom alle historiske filologier. En institusjon med nasjonalt ansvar, eller i det minste et nasjonalt nettverk, vil også synliggjøre de ulike fagmiljøene og gi dem en felles plattform.

De filologiske fagene krever både særlige talenter, spesielle interesser og mye selvstendig innsats. Historiske og klassiske språk krever lang tids studier. Språk som sanskrit, gresk, latin, hebraisk, norrønt og klassisk arabisk representerer store forskningsfelt med tilhørende forskningslitteratur og dekker en meget lang historie og et enormt geografisk område. Disse forskningstradisjonene inkluderer i praksis brede språk- og historiekunnskaper. En komplett forskningskompetanse i buddhismen har man ikke uten tibetansk og kinesisk i tillegg til sanskrit; det samme gjelder persisk og tyrkisk (for ikke å nevne hebraisk, arameisk og gresk) i tillegg til arabisk for islamstudier; det gjelder også arameisk og jiddisch i tillegg til hebraisk for studier i jødedommen. Et studieprogram i «klassisk gresk», «klassisk arabisk» eller «klassisk kinesisk» er ikke et språkkurs, men en innføring i en hel skriftradisjon og de moderne metoder man benytter for å forstå tradisjonen (realleksika, monografier, forskningsartikler, hjelpedisipliner, støttespråk, m.m.)

Det er til en viss grad forståelig at de store statlige universitetene under dagens modell ikke kan utdanne eliteforskere i disse fagene – fordi utdanningsløpet regnes som altfor ressurskrevende (opplæring i minst et halvt dusin språk og tilhørende faglitteratur). De dominerende fagene ved de gjeldende institusjonene er i all hovedsak rettet mot samfunnsforskning, hvor kompetanse i eldre språk, litteratur og historie ikke utgjør en del av den etterspurte grunnkompetansen ved ansettelser eller videregående studier. Dette gjelder ikke kun de samfunnsvitenskapelige fakultetene, men også humaniorafakultetene med sine kultur- og områdestudier.

Ved norske universiteter og høyskoler er det språklige, litterære og historiske tilbudet nå kraftig redusert til fordel for samfunnsfaglige studieprogrammer. Universitetets vanligste tilbud i språkstudier begrenser seg til kurs i moderne språk (som *pǔtōnghuà*-kinesisk eller *fuṣḥā*-arabisk) som en komponent i kultur- og områdestudier, som oftest med hovedvekt på talespråk. Av de store språkene og kulturtradisjonene er det nå kun den gresk-romerske antikken og den norrøne litteraturen som har en solid forankring i norske institusjoner for forskning og høyere utdanning.

Mange institusjoner og fagmiljøer i Norge, og ikke minst mange enkeltforskere i Norge som er aktive i internasjonale fagmiljøer, har enten en historisk filologisk kompetanse selv eller har behov for en slik kompetanse i sin forskning. I tillegg har man i dag ved institusjonene ofte ingen videre tilbud for studenter som ønsker å spesialisere seg i historiske filologiske fag; enten etter lavere grads studier i kulturfag eller etter innføringskurs i språkfag. Et avansert tilbud innen historisk filologi på nasjonalt nivå vil kunne møte dette behovet.

Det er et generelt og økende problem at språkkunnskaper, for ikke å snakke om språkvitenskapelige og historisk-filologiske kunnskaper, faktisk ikke lenger ligger til grunn for forskning og undervisning i historie-, litteratur-, kultur- og religionsstudier ved norske universiteter. Det er nå mulig ved samtlige norske universiteter å ta en mastergrad eller en doktorgrad, eller endog ansettes som professor, i religionsstudier eller kulturstudier uten å beherske noen av de relevante historiske språkene. Dette har betydelige konsekvenser for Norges deltakelse i seriøse internasjonale forskningsmiljøer, hvor denne grunnleggende kunnskapen tas for gitt.

Fordi alle fag har en historisk dimensjon, er filologisk kompetanse relevant for de fleste fag i noen grad. En utforskning av økonomisk historie kan være avhengig av ekspertise i å lese kileskrifttavler på sumerisk, akkadisk eller hettittisk. Statsvitere kan ha behov for rådgivning fra noen som kan lese Platon på gammelgresk eller Augustin på latin. Allikevel har noen fagområder utvilsomt mer behov for kompetanse i historisk filologi enn andre, og man kan nevne særlig: **arkeologi, filosofi, lingvistik, litteraturvitenskap, antropologi, religionshistorie/religionsvitenskap, teologi, kunsthistorie, kulturhistorie, idéhistorie.**

I Norge i dag er det også slik at ved de store universitetene kan man ta utdanning på høyeste akademiske nivå (PhD) i kristendommens «hellige språk» gresk og latin, men når det gjelder de andre fire av de fem store verdensreligionene – hinduismen, buddhismen, jødedommen og islam – tilbys ikke engang grunnkurs. Intet universitet i Norge tilbyr sanskrit, som er buddhismens og hinduismens hellige språk, etter at sanskrit ble nedlagt ved Universitetet i Oslo 19. juni 2018. Studietilbudet i hebraisk som klassisk jødisk kulturspråk (under tittelen «moderne hebraisk») ble også

nedlagt ved Universitetet i Oslo 19. juni 2018. Semesterkurs i bibelhebraisk for teologistudenter ved ulike institusjoner er en mager trøst i denne situasjonen. I motsetning til det man kunne få inntrykk av, tilbyr universitetene heller ikke islams hellige språk, klassisk arabisk, men kun språkkurs i moderne arabisk, som støtte for områdestudier. Det var særlig i lys av denne situasjonen at Norsk filologisk institutt opprettet sine innføringskurs høsten 2018.⁹

Det bør også bemerkes at tilbudet i gresk og latin ved universitetene i all hovedsak konsentrerer seg om antikken, og man har derfor ingen institusjon som ivaretar et fullverdig tilbud i den tidlige kristendommens koinégresk eller middelalderlatin. Forøvrig anses koinégresk og bibelhebraisk som hjelpedisipliner ved de teologiske institusjonene, og graden avlegges i de eksegetiske fagene, ikke i selve språkfagene.

I tillegg til norrønt, gresk og latin, som er relativt godt ivaretatt ved flere store universiteter i landet, kan man argumentere at også de andre store skrifttradisjonene i verden bør være representert i Norge. I en globaliserings tidsalder, hvor kulturarv i større grad enn før er verdensomspennende (både gjennom teknologi og migrasjon), kan man også finne en ny aktualitet i de store historiske skriftkulturene som ble formidlet gjennom språk som sanskrit, kinesisk, sumersk, akkadisk, tibetansk, hebraisk, gresk, latin, persisk og arabisk, for å nevne de mest sentrale.

Skriftarv har en fremtredende rolle i mange tradisjonsorienterte kulturer, og toppkompetanse i forståelsen av slike klassiske tradisjoner kan være avgjørende for norske institusjoner og bedrifter med en stadig økende global kontaktflate. Et annet viktig moment er at man må kunne presentere et korrektiv til nasjonalistiske og religiøse lesninger av historien som utnytter manglende kritiske kunnskaper om den historiske skriftarven for å overbevise sine egne rekker og villedde allmennheten.

De historiske tradisjonene er nøkkelen til menneskekulturens globale historie, til den store narrative verdensarven og til religionenes «hellige språk». Religiøse tekster er også et grunnlag for stor autoritet i miljøer der de forvaltes som kilder til absolutte sannheter. Det er viktig å legge til rette for en læringskultur der man har anledning til å både ivareta sine egne tradisjoner og forholde seg kritisk til dem. I dag gjelder dette i særlig stor grad for muslimer i vestlige samfunn, men også for alle andre som bekjenner seg til en tro med hellige skrifter.

I vår tid, med økende migrasjon og en mer sammensatt befolkning, er det avgjørende at vi også forvalter den globale skriftarven i norske forskningsmiljøer og i høyere utdanningsinstitusjoner. Selv om de ulike skrifttradisjonene har oppstått i

---

9. Tilbudet i klassiske kulturspråk ved PHI inkluderer (fra 2024) følgende kurs: sumersk, akkadisk, sanskrit, hebraisk, gresk, latin, klassisk arabisk, pali, tibetansk, klassisk kinesisk, middelalderlatin, kirkeslavisk, persisk, koptisk og gamleegyptisk (www.philology.no/kurs). Studenter kan på det nåværende tidspunkt ta opp til 60 studiepoeng i hvert av språkene (typisk studieløp: to år på deltid).

ulike deler av verden, kan man ikke lenger hevde at én tradisjon kun tilhører det land eller den kulturkrets hvor tradisjonen oppstod. De store tradisjonene må være tilgjengelige for studenter, forskere og det allmenne publikum i ethvert land. Det er viktig at vi i Norge har et fagmiljø som innehar en bred kompetanse i slike skrifttradisjoner, slik at de kan formidles, oversettes, diskuteres, kritiseres – og kanskje inspirere til nyskapende kunst, musikk og litteratur i landet.

Det er nyttig å studere filologi, på flere måter. Kunnskap om eldre klassiske språk er en utmerket begynnelse til å studere de beslektede moderne språkene. Utdannelse i klassisk filologi er også meget relevant i yrker hvor en del av arbeidet er å lese og skrive, noe som i vår tid vel gjelder alle yrker i noen grad. Man blir en bedre leser og en bedre og mer mangfoldig skribent av å lese klassisk litteratur. Innsikt i språk og grammatikk er dessuten avgjørende for å forstå vår tenkning, noe som i sin tur ligger til grunn for både kognitive vitenskaper og samfunnsvitenskaper. En rekke viktige og populære samtaleemner i vår tid, for eksempel innenfor moralfilosofi, hjerneforskning eller religion, bygger på filologisk kunnskap om språk, begreper, litteratur, historiske perioder eller hellige tekster. Filologien som fag dekker i det hele tatt en rekke fag- og interesseområder av stor betydning for både yrkesliv, privatliv og kulturliv i et moderne samfunn.

Filologiens hovedoppgave er å forstå historien, å forstå fortidens mennesker. Uten kunnskaper om fortidens språk har man ingen tilgang til historiske dokumenter. For den delen av historien hvor det finnes skriftlige kilder, altså omtrent de siste 5000 år, kan man ikke drive historieforskning uten kunnskap om de gamle skriftspråkene. De er våre eneste detaljerte spor etter tidligere tiders tanker og idéer. Studier i historiske filologier gir en kompetanse om mennesket og menneskekulturen som ingen andre studier gir. Uten en forståelse av menneskets historie kan man ikke forstå hva som er unikt med vår egen tid. Uten kunnskaper om historien er det umulig å forstå hvem man er som menneske.

Filologiens viktigste verdi i dagens samfunn er at den beskytter oss mot ideologiske lesninger av historien – fordi filologien er grunnlaget for en kritisk historieforskning. Religiøse og politiske ideologier begrunner ofte sin autoritet i en særlig forståelse av nasjonens eller religionens historie som finnes nedfelt i nasjonallitteratur eller i religiøse skrifter. Ideologiske ledere vinner oppslutning gjennom å fremstille seg som historiens rettmessige arvtagere. Dette historiske argumentet appellerer sterkt til mange menneskers dyptføyte etniske og religiøse identitet og tilhørighet. Den filologiske lesning av historiske dokumenter utgjør en motkraft til den ideologiske. Med en velutviklet filologi er man bedre rustet mot historiens spøkelser.

Med vennlig hilsen,

Styret i Norsk filologisk institutt (PHI),

Jens Braarvig	Direktør for PHI og styrets leder, medlem av Det Norske Videnskaps-Akademi og professor emeritus ved Univ. i Oslo.
Amund Haave	Instituttleder for PHI og styrets sekretær.
Einar Thomassen	Styremedlem i PHI, medlem av Det Norske Videnskaps-Akademi og professor ved Univ. i Bergen.
Jorunn Økland	Styremedlem i PHI, medlem av Det Norske Videnskaps-Akademi og professor ved Univ. i Oslo.
Øyvind Østerud	Styremedlem i PHI, medlem av Det Norske Videnskaps-Akademi og professor ved Univ. i Oslo.
Iver Neumann	Styremedlem i PHI, medlem av Det Norske Videnskaps-Akademi og direktør for Fridtjof Nansens institutt, Oslo.
Silje Einarsen	Styremedlem i PHI, førsteamanuensis ved MF vitenskapelige høyskole, Oslo.